

«Мовленнєве дихання – запорука чіткої звуковимови»

Дихання, яке з'являється в момент вимовляння звуків, слів, фраз і бере безпосередню участь у їх утворенні, особливе. Воно називається мовленнєвим. Чітка звуковимова, красива дикція неможливі без добре розвинутого мовленнєвого дихання.

Доведено, що артикуляційний, дихальний та голосовий апарати постійно координуються у процесі мовлення, працюють синхронно. Існує пряма залежність організації мовленнєвого дихання від змісту висловлювання та інтонаційного характеру мовлення. Вдих під час мовлення — короткий, легкий, відбувається або після закінчення фрази, або між смисловими групами слів. Видих — тривалий, плавний (у співвідношенні 1:10, 1:15). Перед початком мовлення зазвичай робиться глибокий і більш швидкий, ніж у спокої і вдих. Він здійснюється через ніс і рот, а мовленнєвий видих іде тільки через рот. Видих продовжується настільки, наскільки необхідне звучання голосу під час безперервного вимовляння певної частини висловлювання. Мовленнєве дихання починає розвиватися у дитини одночасно з розвитком мовленнєвої функції й завершується до 10 років.

Часто буває, що діти мають ослаблений вдих і видих. Тоді вони розмовляють тихо, а якщо видих недостатньо плавний, мовлення стає уривчастим. Нерівномірний розподіл повітря під час вимовляння фрази викликає зупинки, добирання повітря в середині слова, а при поспішному вимовлянні фраз під час видиху може бути захлинання. Раціональний спосіб витрачання повітряного струменя має велике значення для утворення чітких, виразних звуків, для вільного звучання голосу по висоті, переходу від тихого до гучного мовлення і навпаки, тому дуже важливо вчасно допомогти дитині оволодіти навичками правильного дихання у процесі мовлення.

Мовленнєве дихання вважається недосконалим, якщо спостерігається:

- надмірно великий вдих;
- короткий або слабкий видих;
- недостатня плавність видиху;
- мовлення під час вдиху;
- несвоєчасне добирання повітря;
- прискорений темп дихання.

Система спеціальних дихальних вправ дозволяє дітям засвоїти правила плавного мовленнєвого висловлювання, допомагає нормалізувати голос, інтонаційну виразність мовлення. Під час виконання з дітьми вправ для виховання правильного мовленнєвого дихання слід звернути увагу на те, щоб м'язи плечового поясу, шиї, обличчя були ненапружені;

- щоки не надувалися;
- тривалість видиху була помірною;
- дитина не втомлювалася.

Важливо також виховувати в дітей уміння вимовляти невеликі фрази на одному видиху через наслідування, мовлення дорослих. Слід звертати увагу, також на рівний розподіл видиху протягом вимовляння фрази, кожне слово

вимовляти чітко від початку до кінця. Тривалість видиху в процесі тренування слід поступово збільшувати.

Слід пам'ятати, що надмірне виконання дихальних вправ може призвести до легкого запаморочення, достатньо виконати 2—3 вправи.

Ігри та вправи на розвиток дихання

“Забий м'яч у ворота”.

Запропонуйте дитині подути на ватний чи паролоновий м'ячик, так, щоб він покотився у ворота (їх можна зробити з дроту, або намалювати). Повітряний струмінь повинен бути плавним, повільним, безперервним.

“Язичок-футболіст”.

Як і в попередній вправі треба забити м'яч у ворота, але тепер з допомогою язика. Дитина повинна посміхнутися та покласти широкий язик на нижню губу, і, неначе вимовляючи звук [ф] дути на кінчик язика.

“Літак”.

На кінчик носа покласти шматочок паперу або вати. Відкрити рот, широкий язик покласти на верхню губу, бокові краї язика притиснуті. Повітряний струмінь виходить посередині язика. Дитина повинна сильно подути, так, щоб “літак” полетів вгору.

“Пелюстки”.

Покладіть на долоню справжні або вирізані з паперу невеличкі пелюстки квітки. Запропонуйте дитині подути, щоб пелюстки злетіли з вашої долоні.

“Кораблик”.

Налийте у миску воду. Зробіть паперовий або пенопластовий кораблик, та покладіть його на воду. Запропонуйте дитині подути на кораблик спочатку довгим струменем повітря, наче вимовляючи звук “ф”, а потім переривчасто, наче вимовляючи звук “п-п-п-п”.